

Zpráva o šetření ve věci výkonu sociálně-právní ochrany nezletilého Marka Magistrátem města Brna

Obrátil se na mě pan A., otec Marka (nar. xxx) ve věci postupu odboru sociální péče Magistrátu města Brna.

Pan A. vykonává trest odnětí svobody ve Věznici Z. Stěžoval si na to, že tam nemá kontakt se synem, který byl svěřen do pěstounské péče na přechodnou dobu. Podle informací stěžovatele nemá dostatečný kontakt se synem ani Markova matka, která vykonává trest odnětí svobody ve Věznici Y.

Stěžovatel uváděl, že nemá dostatek informací o synovi a nemá ani možnost telefonického kontaktu se synem.

V rámci šetření jsem se zaměřila na posouzení těchto otázek:

- styk nezletilého Marka s rodiči,
- poskytování informací rodičům o Markovi,
- opakování pěstounské péče na přechodnou dobu.

A. Shrnutí závěrů

A.1 Styk nezletilého Marka s rodiči

- OSPOD pochybil, když nepůsobil na pěstouna, aby plnil svou zákonnou povinnost, která spočívá v udržování a rozvíjení styku dítěte s biologickými rodiči po dobu trvání pěstounské péče na přechodnou dobu, nezjišťoval možnosti přímého styku a nepodpořil nepřímý styk Marka s rodiči ve vězení.
- OSPOD pochybil, když v rámci pravidelného vyhodnocování individuálního plánu ochrany dítěte (dále také „IPOD“) nepřihlédl k tomu, že rodiče byli umístěni do výkonu trestu odnětí svobody, a nepřizpůsobil této skutečnosti plánování styku rodičů s dětmi v rámci IPOD.

A.2 Poskytování informací rodičům o Markovi

Magistrát města Brna (dále také „OSPOD“) pochybil, když přes opakované žádosti obou rodičů nepůsobil na pěstouna, aby rodičům poskytoval pravidelné informace o Markovi.

A.3 Opakování pěstounské péče na přechodnou dobu

OSPOD nepochybil, když podal nový návrh na svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu. Z šetření však vyplynulo, že OSPOD neměl informace o tom, na základě jaké právní úpravy je možné takovým způsobem postupovat, což je dílčím pochybením.

B. Skutková zjištění

S Markem a jeho rodinou pracoval Úřad městské části Brno-Žabovřesky (dále také „OSPOD Žabovřesky“) prakticky od Markova narození. Ze zprávy OSPOD Žabovřesky¹ vyplývá, že pediatr dítě hodnotil jako sociálně zanedbané. Na nedostatky v péči rodičů poukazovala i jeho mateřská školka. OSPOD Žabovřesky měl rovněž podezření na užívání omamných látek oběma rodiči. Marek byl již v minulosti několikrát umístěn do Dětského centra rodinného typu K v Brně. V červenci 2015 stanovil Krajský soud v Brně nad výchovou Marka dohled.

V listopadu 2017 podal OSPOD Žabovřesky soudu návrh na vydání předběžného opatření a soud Marka umístil dne 16. 11. 2017 do krizového centra pro děti xxxxxxxxxxxxxxxx. Důvodem pro jeho umístění v tomto zařízení byla dlouhodobě problematická spolupráce OSPOD s rodiči a skutečnost, že otec s dítětem opustil společnou domácnost a zdržoval se s ním neznámo kde (Policie České republiky po Markovi vyhlásila pátrání). Otec tak porušil dohody uzavřené na OSPOD (týkající se místa pobytu, návštěvy mateřské školky a dětského lékaře) a ten měl obavy o zdraví a celkový stav dítěte.

Následně OSPOD Žabovřesky požádal OSPOD (tzn. Magistrát města Brna) o vyhledání pěstouna na přechodnou dobu pro nezletilého Marka. Na základě žádosti OSPOD předal soud Marka usnesením ze dne 7. 12. 2017² do pěstounské péče na přechodnou dobu, v níž je svěřen až do doby vydání této zprávy. Styk Marka s rodiči soud rozhodnutím neupravil. Markova rodina s pěstounem spolupracovala a rodiče se se synem pravidelně stýkali každý týden.

V dubnu 2018 otec oznámil OSPOD, že dne 7. 5. 2018 nastupuje do výkonu trestu odnětí svobody na deset měsíců. Dne 18. 5. 2018 Policie České republiky informovala OSPOD o tom, že i matka dítěte byla zajištěna a předána do vazební věznice.

Otec podal dne 23. 7. 2018 stížnost na postup OSPOD. Stěžoval si zejména na neposkytování informací o dítěti a na nedostatečný kontakt se synem. Vedoucí odboru sociální péče Magistrátu města Brna stížnost nevyhodnotil jako důvodnou.

V říjnu 2018 se otec se stížností obrátil na mě. V podání uvedl, že ačkoli byl s pěstounem a OSPOD dohodnut na pravidelných stycích se synem, od umístění do vazební věznice se otec i matka s dítětem setkali pouze jednou, když ho pěstoun přivedl na návštěvu. Otec nemá možnost Markovi ani telefonovat, neboť mu pěstoun neposkytl své telefonní číslo, ač o to žádal jeho i OSPOD.

C. Právní hodnocení

C.1 Styk nezletilého Marka s rodiči

Zákon stanoví povinnost pěstouna v souladu s IPOD udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči, a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak.³ Právo na rodinný život a na styk rodičů s dětmi zakotvuje řada mezinárodních úmluv, kterými je Česká

1 Viz zpráva o vývoji rodinné situace nezletilého dítěte ze dne 27. 11. 2017

2 Viz usnesení Městského soudu v Brně ze dne 7. 12. 2017, čj. xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx.

3 Viz ustanovení § 47a odst. 2 písm. h) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a ustanovení § 960 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

republika vázána.⁴ Rodič má právo při výkonu svých práv a povinností požádat OSPOD o pomoc a ten je povinen mu ji v rozsahu zákonných povinností poskytnout. OSPOD je také povinen přijmout na ochranu dítěte a k poskytnutí pomoci rodičům potřebné opatření podle zákona.⁵

C.1.1 Přímý kontakt Marka s rodiči

Po umístění Marka do pěstounské péče na přechodnou dobu se rodiče s Markem stýkali pravidelně. Dne 4. 6. 2018 nastoupil otec do výkonu trestu odnětí svobody. Dne 25. 7. 2017 podal na OSPOD stížnost,⁶ která se týkala neposkytování informací o synovi a nedostatečného kontaktu se synem. Vedoucí odboru sociální péče Magistrátu města Brna stížnost nevyhodnotil jako důvodnou.⁷ Klíčová sociální pracovnice otci odpověděla dopisem,⁸ ve kterém jej informovala, že pěstounovi nedoporučila další návštěvy ve vazební věznici (po návštěvě matky dne 6. 6. 2018), protože nejsou pro chlapce prospěšné. Doslovně v dopisu uvedla následující: „... Navíc jsem pěstounovi sdělila, že si myslím, že další návštěva v tomto zařízení není pro chlapce nijak prospěšná. Pěstounovi bylo doporučeno další již neabsolvovat. Ale vše je jen na jeho rozhodnutí... Mám informaci, že věznice určené pro následný pobyt odsouzených jsou mnohem lépe uzpůsobeny i dětským návštěvám.“ Pěstoun nicméně v srpnu 2018 s Markem navštívil ve vazební věznici i otce. Podle OSPOD zvládl Marek setkání s otcem lépe, ale vyjádřil se, že už tam patří ještě jet nechce.

Matka se od svého nástupu do výkonu trestu odnětí svobody se synem ve vazební věznici setkala dne 6. 6. 2018. Po svém přemístění do Věznice Y několikrát poslala OSPOD žádost o návštěvu syna (i s vyplněnou žádankou). OSPOD matce několikrát odpověděl tak, že žádanka dorazila až těsně před termínem návštěvy, a z tohoto důvodu návštěvu nebylo možné uskutečnit. Také uvedl, že Marek další návštěvy odmítá. Poprvé pěstoun dovezl dítě na návštěvu za matkou do Věznice Y až v březnu 2019.⁹

Jak jsem uvedla výše, po první návštěvě Marka ve věznici u matky OSPOD pěstounovi další návštěvy nedoporučil. Na další žádosti rodičů o umožnění styku s dítětem odpovídal OSPOD zamítavě a poukazoval při tom na skutečnost, že Marek na návštěvy za rodiči nechce. Záznam z jednání s pěstounem přitom naznačuje, že průběh setkání Marka s matkou ve vazební věznici nebyl nijak dramatický. V záznamu z jednání¹⁰ z června 2018 je uvedeno, že návštěva vazební věznice nebyla pro Marka příjemný zážitek. Matka na Marka neměla čas, protože zde byla i její dcera Lenka a rozptýlovaly ji návštěvy ostatních odsouzených, které osobně z minulosti znala. Dále se v něm píše, že Marek už mámu v prostředí věznice vidět nechce. Ze spisové dokumentace je zřejmé, že OSPOD matku na tyto skutečnosti neupozornil a nedal jí například doporučení, aby se dítěti

4 Čl. 4 Úmluvy o styku s dětmi, sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 91/2005, Sb. m. s.; čl. 9 odst. 3 Úmluvy o právech dítěte, Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.; čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 24 odst. 3 Listiny základních práv a svobod Evropské unie a další.

5 Viz ustanovení § 9 a 9a zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

6 Dopis otce doručený OSPOD dne 25. 7. 2018.

7 Vyřízení stížnosti ze dne 13. 8. 2018, čj. OSP/MMB/0327258/2018.

8 Dopis ze dne 23. 7. 2018, čj. MMB/0302336/2018.

9 Viz záznam z jednání s pěstounem ze dne 18. 3. 2019.

10 Viz záznam z jednání a z návštěvy dítěte ze dne 26. 6. 2018, čj. MMB/2695277/2018.

v rámci návštěvy věnovala soustředěněji. Namísto jakékoliv sociální práce v tomto smyslu OSPOD další návštěvy nedoporučil. Nadto názor dítěte na návštěvy rodičů ve věznici OSPOD zjišťoval při setkání s Markem až v listopadu 2018.¹¹ Sociální pracovnice se jej ptala, jestli by chtěl jet na návštěvu do věznice. Marek nejprve odpověděl, že neví, pak se zamyslel, opravil se a řekl, že by nechtěl.

Je tedy otázkou, jak dalece anebo zda vůbec byl Marek návštěvami ve vazební věznici traumatizován. Dítě, které je schopno vyjádřit svůj názor, má právo se vyjadřovat k podstatným záležitostem, které se jej týkají. Pouhá skutečnost, že dítě uvedlo, že do věznice za rodiči nechce, by však neměla být důvodem pro zamezení přímého kontaktu. Ačkoliv vazební věznice není ideálním prostředím pro styk dítěte s rodičem, zachování a rozvíjení vazeb s rodinou, do které se dítě má po skončení pěstounské péče na přechodnou dobu vrátit, je zcela zásadní. Navíc např. prostředí Věznice Y, ve které je umístěna matka, je pro návštěvy dětí uzpůsobena (návštěvní místnosti jsou vybaveny hračkami atd.). O této skutečnosti byl OSPOD informován, což vyplynulo z pohovoru s klíčovou sociální pracovnící i z jejího vyjádření otci v dopisu z července 2018.

V říjnu 2018 se otec se stížností obrátil na mě. Uvedl v ní, že pěstoun s ním ani s matkou dítěte téměř nekomunikuje. Byl si vědom toho, že Věznice Z, do které byl přemístěn, je od místa pobytu syna příliš vzdálena a také že podmínky pro dětské návštěvy zde nejsou vhodné. Proto žádal pěstouna a OSPOD, aby zprostředkoval návštěvy dítěte u matky ve Věznici Y. Uvedl, že třikrát urgoval pěstouna, aby syna dovezl na návštěvu za matkou, ale k návštěvě nedošlo. Stěžoval si rovněž na to, že nemá se synem ani telefonický kontakt.

V písemném vyjádření k věci¹² OSPOD uvedl, že pravidelné kontakty dítěte s rodiči byly naplánovány v IPOD, ale po uvěznění rodičů nemohlo být v nastaveném režimu pokračováno.¹³ Obecně k otázce styků OSPOD ve vyjádření napsal, že: „OSB MMB běžně neurčuje žádným pěstounům, zda mají s dítětem navštěvovat rodiče i ve vězení. Dočasní pěstouni jsou natolik kompetentní a profesionální, že dokáží vnímat potřeby dítěte a vyhodnocovat jeho reakce, takže vše je hlavně na jejich uvážení.“

Z výše uvedeného vyplývá, že oba rodiče dlouhodobě projevovali o syna zájem. Ještě před umístěním do výkonu trestu odnětí svobody se s Markem pravidelně stýkali v rámci asistovaných styků. Po umístění do výkonu trestu odnětí svobody došlo k přerušení komunikace mezi nimi a Markem. Oba rodiče opakovaně projevili své přání se s Markem stýkat anebo se s ním kontaktovat alespoň telefonicky.

Povinností pěstouna je dítě na kontakt s rodičem připravit. OSPOD by měl pěstouna vést k plnění této povinnosti a případně mu poskytnout potřebnou podporu. Tu může představovat např. i pomoc psychologa nebo některé organizace poskytující podporu při návštěvách dětí v zařízeních pro výkon trestu odnětí svobody.¹⁴ Dané by měl OSPOD zprostředkovat. Podle dostupných informací OSPOD pěstounovi žádnou takovou podporu nenabídl, ani jej nijak nevedl k tomu, aby vztah dítěte s rodiči pomáhal rozvíjet. Namísto

11 Viz záznam z jednání a ze setkání s dítětem ze dne 12. 11. 2018, čj. MMB/0578779/2018.

12 Vyjádření ze dne 21. 11. 2018, čj. 7 Om 109/17.

13 Ve vyhodnocení IPOD ze dne 30. 6. 2018 je k otázce styků pouze uvedeno „Přerušeno z důvodu pobytu rodičů ve vězení“.

14 Např. spolek branou, z. s., poskytuje podporu uvězněným a jejich dětem. Nabízí možnost psychologické přípravy dítěte na setkání s rodičem ve věznici a také technicky zajišťuje převážení dětí do věznic na takové návštěvy.

toho, aby hledal vhodná řešení, která by vedla k udržení a posílení kontaktu dítěte s rodiči, OSPOD pěstounovi rovnou doporučil, aby už další návštěvy ve věznici nepodnikal. Takový postup přímo odporuje požadavku na zajištění kontaktu dítěte s rodiči, kteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody.

Mám rovněž výhrady vůči argumentaci OSPOD, že v režimu návštěv plánovaných v IPOD, nemohl po uvěznění rodičů pokračovat. OSPOD je povinen IPOD pravidelně vyhodnocovat a rámci pravidelného vyhodnocení měl k novým skutečnostem (umístění rodičů do výkonu trestu odnětí svobody) přihlídnout a plánování styku s dítětem jim přizpůsobit. OSPOD se tím dopustil závažného pochybení.

OSPOD pochybil, když nepůsobil na pěstouna, aby plnil svou zákonnou povinnost, která spočívá v udržování a rozvíjení styku dítěte s rodiči po dobu trvání pěstounské péče na přechodnou dobu, nezjišťoval možnosti přímého styku a naopak mu doporučil, aby s dítětem rodiče nenavštěvoval.

Z vyjádření, ve kterém OSPOD uvedl, že otázku styku dětí s rodiči ve výkonu trestu odnětí svobody ponechává obecně na úvaze pěstounů¹⁵ (viz výše), nadto usuzuji, že se jedná o běžný postup tohoto úřadu ve vztahu k otázce styku rodičů umístěných ve výkonu trestu odnětí svobody. Považuji za nutné OSPOD v této souvislosti upozornit, že má povinnost poskytnout rodičům umístěným ve výkonu trestu svobody pomoc v prosazení jejich práva na styk s dítětem (pokud o něm nerozhodl soud jinak).

OSPOD rovněž pochybil, když v rámci pravidelného vyhodnocování IPOD nepřihlédl k tomu, že rodiče nastoupili do výkonu trestu odnětí svobody, a nepřizpůsobil této skutečnosti plánování styku rodičů s dětmi v rámci IPOD.

C.1.2 Nepřímý kontakt Marka s rodiči

Otec požadoval rovněž pravidelný telefonický kontakt se synem. K této otázce klíčová sociální pracovnice v dopisu z července 2018¹⁶ uvedla, že není v zájmu dítěte, aby si s otcem telefonovalo. Doslovně v dopisu uvedla: „... na pěstounovi jste žádal, aby Vám poslal telefonický kontakt, abyste mohl Markovi volat. Toto však není v zájmu dítěte. Váš předpokládaný návrat z vězení je pro dítě moc daleko, není možné mu vysvětlit, proč za ním nemůžete okamžitě přijít, ale můžete telefonovat. Přál by si, abyste mohl z telefonu „vylézt“. Všechny menší děti žijí právě teď a tady, žijí momentálním okamžikem. Dokud se nebude blížit datum Vašeho propuštění, není vhodné s Markem o společné budoucnosti vůbec mluvit.“

Ve vztahu k telefonickému kontaktu sociální pracovnice informovala matku,¹⁷ že „... Marek na tento způsob komunikace není zatím dostatečně vybaven. Jeho řeč je stále nesrozumitelná, i když díky doporučenému nácviku dělá značné pokroky. ... komunikace telefonem by mu pravděpodobně způsobila jen další bolest...“. V záznamu ze setkání s Markem,¹⁸ který OSPOD pořídil již měsíc předtím, je přitom o dítěti uvedeno. „Když se soustředí, je i jeho řeč bezvadná.“

15 Vyjádření ze dne 21. 11. 2018, čj. 7 Om 109/17.

16 Dopis ze dne 23. 7. 2018, čj. MMB/0302336/2018.

17 Dopis ze dne 20. 12. 2018, čj. MMB/0515847/2018.

18 Viz záznam z jednání a ze setkání s dítětem ze dne 12. 11. 2018, čj. MMB/0578779/2018.

V lednu 2019 kontaktovala matka sociální pracovníci¹⁹ a mimo jiné jí navrhovala, aby pěstoun přivezl syna jednou za měsíc do organizace L na setkání s dospělou dcerou matky (polorodou sestrou Marka), která v rámci setkání zprostředkuje pravidelný telefonický kontakt Marka s matkou prostřednictvím svého mobilního telefonu. Na tuto žádost sociální pracovnice matce odpověděla:²⁰ „S Markem je možné na dalším setkání s Vaší dcerou v organizaci L telefonicky mluvit, pokud Marek bude chtít.“

V otázce styku argumentoval OSPOD tím, že pěstoun s Markem o rodičích pravidelně hovoří, seznamuje jej s obsahem jejich dopisů a také že rodiče obeznámil s tím, že se mohou na dítě kdykoliv informovat i na OSPOD. Podle sdělení klíčové sociální pracovnice²¹ se Marek později naučil psát a v poslední době píše otci dopisy.

Výměnu korespondence však nelze v tomto případě považovat za dostatečný kontakt, zejména s ohledem na nízký věk dítěte, kdy se teprve učí psát. OSPOD by měl dbát na posílení kontaktu Marka s rodiči i vzhledem k tomu, že se pěstounská péče na přechodnou dobu opakuje. Sama sociální pracovnice uváděla, že je Marek na pěstouna až nepřiměřeně fixovaný. Jakkoli bylo předchozí rodinné zázemí dítěte problematické, OSPOD počítá s jeho návratem k biologickému otci, a měl by tedy intenzivně usilovat o posílení jejich vzájemných vazeb podporou pravidelného vzájemného kontaktu.

Šetřením jsem tedy zjistila, že OSPOD nepodpořil, a dokonce přímo nedoporučil ani nepřímý – telefonický kontakt rodičů s Markem. Poprvé argumentoval tím, že není vhodný, neboť dítě žije přítomným okamžikem a nedokáže pochopit, proč otec nemůže z telefonu „vyskočit“. Později sdělil matce, že syn není pro telefonáty vybaven po logopedické stránce, ačkoli v jiném záznamu uvedl, že když se soustředí, je jeho řeč bezvadná.

Argumentace, kterou OSPOD použil, zcela pomíjí právo rodiče i dítěte na vzájemný kontakt. OSPOD sice uváděl, že pěstoun s dítětem o rodičích hovoří a čte mu jejich dopisy, ale tyto kroky dítěti kontakt s rodiči nenahradí.

Pro komunikaci rodiče s dítětem navíc není třeba bezvadné řeči dítěte. Pro telefonický kontakt s menším dítětem, které ještě není zcela dostatečně komunikačně vybaveno, může stačit i to, že dítě víceméně poslouchá, co mu rodič po telefonu vypráví, a podle svých možností reaguje. Rovněž se domnívám, že chlapec starší 5 let by měl být již schopen komunikovat prostřednictvím telefonu a nehledat mluvčího na druhé straně telefonu. Pokud tomu tak u Marka není, bylo by namístě, aby mu pěstoun dané (třeba i opakovaně) vysvětlil a pracoval na odstranění mylné představy dítěte. Mám za to, že Markův pěstoun, který má pedagogické vzdělání a vzděláváním a výchovou dětí se profesně zabývá, by s takovou situací neměl mít problém.

OSPOD pochybil i v tom, že nepodpořil ani nepřímý kontakt Marka s rodiči.

19 Dopis ze dne 29. 1. 2019.

20 Dopis ze dne 6. 2. 2019, čj. MMB/0057113/2019.

21 Jedná se o informace, které klíčová sociální pracovnice pověřeným právnickám Kanceláře veřejného ochránce práv poskytla v rámci místního šetření, jež se uskutečnilo na OSPOD dne 26. 3. 2019.

C.2 Poskytování informací o dítěti

Rodiče mají kromě práva na osobní a pravidelný styk s dítětem umístěným v pěstounské péči i právo na informace o dítěti, ledaže soud z důvodů hodných zvláštního zřetele rozhodne jinak.²²

Otec si stěžoval, že mu pěstoun neposkytuje dostatek informací o dítěti, téměř s ním ani s matkou nekomunikuje a nereaguje na jejich dopisy.

OSPOD se k této otázce vyjádřil²³ tak, že oba rodiče jsou obeznámeni s tím, že se mohou kdykoliv na dítě informovat i na OSPOD. Dále ve vyjádření napsal, že otec za poslední dva měsíce kontaktoval pěstounskou rodinu dopisem pouze jedenkrát a také napsal, že rodiče se v dopisech adresovaných pěstounovi na Marka nedotazují.

Otec poslal z vazební věznice několik dopisů adresovaných OSPOD,²⁴ ve kterých si stěžuje na to, že nemá žádné informace o synovi a že mu pěstoun neposkytl své telefonní číslo, jak se předem dohodli, aby mohl synovi telefonovat. V dopisu ze dne 19. 7. 2018 píše, že za celou dobu dostal od pěstouna jeden dopis se dvěma Markovými obrázky a strohým oznámením pěstouna o tom, že se na návštěvě domluví až poté, co bude otec přemístěn z vazební věznice.

Na tyto dopisy reagoval OSPOD dopisem, který byl otci doručen dne 25. 7. 2018 a ve kterém mu poskytl informace o synovi a o tom, že přímý ani nepřímý kontakt pěstounovi nedoporučil. Otec odpověděl,²⁵ že první informace dostal až dne 24. 7. 2018 od sociální pracovnice ve věznici, a to po čtyřech žádostech a jednom doporučeném dopisu. Také uvedl, že dne 23. 7. 2018 obdržel dopis od pěstouna.

Telefonátem s pěstounem v říjnu 2018 sociální pracovnice zjistila,²⁶ že otec se mu neozval již dva měsíce a teprve v říjnu 2018 získal pěstoun z Věznice Z informaci o tom, že tam byl otec přemístěn. V listopadu 2018 zaslal otec OSPOD další dopis,²⁷ v němž jej informoval o tom, že byl dne 6. 9. 2018 přemístěn do Věznice Z, ve které nejsou podmínky vhodné pro návštěvy dětí, o čemž již pěstouna informoval. Stěžuje si na to, že již dvakrát žádal pěstouna o zprostředkování návštěvy u matky, a také na to, že za celou dobu od jeho přemístění od pěstouna obdržel pouze jeden dopis s obrázky od syna, ale bez jakýchkoli dalších informací. Sociální pracovnice odpověděla stěžovateli dopisem,²⁸ ve kterém otci oponovala tím, že on sám pěstouna kontaktoval až dopisem ze dne 9. 10. 2018. Tím, zda pěstoun poskytuje informace, či nikoliv, se v dopisu nezabývala.

Ve spisové dokumentaci je rovněž založen dopis, který psala sociální pracovnice matce,²⁹ v němž podává matce informace o dítěti, a dopis,³⁰ ve kterém matku informuje, že syn má

22 Viz § 960 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

23 Viz vyjádření ze dne 21. 11. 2018, čj. 7 Om 109/17.

24 Dopisy ze dnů 30. 6. 2018, 16. 7. 2018, 19. 7. 2018 a 27. 7. 2018.

25 Dopis doručený OSPOD dne 2. 8. 2018.

26 Viz záznam z telefonického jednání s pěstounem ze dne 10. 10. 2018.

27 Dopis ze dne 5. 11. 2018.

28 Viz dopis ze dne 20. 12. 2018, čj. MMB/0515967/2018.

29 Dopis ze dne 4. 2. 2019, čj. MMB/0053925/2019.

30 Dopis ze dne 6. 2. 2019, čj. MMB/0057113/2019.

zájem odpovídat na její dopisy. Pokud chce být matka informována o tom, zda Marka její dárky potěšily, má se zeptat přímo jej.

Ze spisové dokumentace je zřejmé, že OSPOD na dotazy rodičů obvykle reagoval a několikrát jim poskytl informace o dítěti. Rovněž je ale zřejmé, že OSPOD na pěstouna nepůsobil v tom smyslu, že by se jej snažil přimět k poskytování pravidelných informací o synovi rodičům, neboť primárně by informace o dítěti měl rodičům poskytovat pěstoun. Otec si např. stěžoval, že obdržel pouze obrázky od syna bez jakékoli informace o něm anebo že se mu dostalo pouze strohému sdělení o tom, že jej pěstoun navštíví až po jeho přemístění z vazební věznice. Takové informace nelze považovat za dostatečné informace o tom, jak dítě prospívá.

OSPOD pochybil, když přes opakované, dlouhodobé žádosti obou rodičů nepůsobil na pěstouna v tom smyslu, aby rodičům poskytoval pravidelné informace o Markovi.

C.3 Opakování pěstounské péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu může trvat nejdéle jeden rok.³¹ Ve výjimečných případech ji lze opakovat.³²

Městský soud v Brně předal dne 16. 11. 2017 Marka do péče krizového centra pro děti xxxxx.³³ Proti tomuto usnesení se otec v řádné lhůtě odvolal. Odvolací soud usnesení o předběžném opatření potvrdil svým rozhodnutím ze dne 22. 12. 2017.³⁴

Následně předal Městský soud v Brně rozhodnutím ze dne 7. 12. 2017³⁵ Marka do pěstounské péče na přechodnou dobu. Toto usnesení zrušil odvolací soud, který rozhodoval o odvolání otce proti umístění Marka do krizového centra pro děti.³⁶ Důvodem byla skutečnost, že vedle sebe existovala souběžně dvě vykonatelná usnesení o předběžném opatření – jedno o předání Marka do péče krizového centra pro děti, a jedno o jeho svěření do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Dne 26. 1. 2018 vydal Městský soud v Brně nové usnesení o předběžném opatření, kterým rozhodl o předání Marka do pěstounské péče na přechodnou dobu.³⁷

V srpnu 2018 vynesl Městský soud v Brně rozsudek ve věci samé³⁸ o svěření Marka do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Dne 24. 1. 2019 podal OSPOD soudu návrh na vydání předběžného opatření o předání Maxmiliána do pěstounské péče na přechodnou dobu.³⁹ Dne 25. 1. 2019 vydal Městský soud v Brně usnesení o předběžném opatření, kterým předal Marka opakovaně do pěstounské péče na přechodnou dobu.

31 Viz ustanovení § 27a odst. 9 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

32 Viz nálezný Ústavního soudu ze dne 31. prosince 2018, sp. zn. II. ÚS 2344/18; dostupný z <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=105328&pos=1&cnt=3&typ=result>.

33 Viz usnesení Městského soudu v Brně, ze dne 16. 11. 2017, čj. xxxxxxxxxxxxxxxx.

34 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 12. 2017, čj. xxxxxxxxxxxxxxxx.

35 Viz usnesení Městského soudu v Brně ze dne 7. 12. 2017, čj. xxxxxxxxxxxxxxxx.

36 Viz usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 12. 2017, čj. xxxxxxxxxxxxxxxx.

37 Viz usnesení Městského soudu v Brně ze dne 26. 1. 2018, čj. xxxxxxxxxxxxxxxx.

38 Viz rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 13. 8. 2018, čj. xxxxxxxxxxxxxxxx.

39 Viz návrh ze dne 24. 1. 2019, čj. MMB/0038165/2019.

Fakticky je tedy dítě umístěno v pěstounské péči na přechodnou dobu již od 7. 12. 2017, tedy déle než rok. Vydáním nového předběžného opatření ze dne 25. 1. 2018 začala běžet nová roční lhůta, která vymezuje maximální délku trvání pěstounské péče na přechodnou dobu, tj. do 25. 1. 2020. Vzhledem k ustanovení zákona, podle kterého pěstounská péče na přechodnou dobu může trvat nejdéle jeden rok, se jedná o výjimečný postup, kdy OSPOD dosáhl opakování pěstounské péče na přechodnou dobu.

Šetřením jsem zjistila, že OSPOD neměl informace o tom, na základě čeho je možné takovým způsobem postupovat. Na moji výzvu OSPOD doložil písemné vyjádření Okresního soudu v Táboře.⁴⁰ V tomto vyjádření soud odpovídá na dotazy týkající se jeho rozhodovací praxe v oblasti pěstounské péče na přechodnou dobu. Nejedná se však o dokument, který by poskytoval informace, o něž by se OSPOD mohl v tomto smyslu opřít.⁴¹

S ohledem na skutečnost, že opakování pěstounské péče na přechodnou dobu je opatření nestandardní a OSPOD by k němu měl přistupovat jen ve výjimečných a zvláště odůvodněných případech, rozhodla jsem se vyjádřit i k tomuto bodu, a to spíše s cílem poskytnout OSPOD potřebné informace pro případ, že by se v budoucnu setkal s podobnými okolnostmi.

Ačkoli zákon stanoví maximální délku trvání pěstounské péče na přechodnou dobu jeden rok, komentář zákona o sociálně-právní ochraně dětí⁴² pamatuje na výjimečné případy, kdy se ani přes správné vyhodnocení při svěřování dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu nepodaří nalézt během jednoho roku vhodné dlouhodobější řešení. Podle komentáře: „Soud nemůže dobu trvání péče prodloužit nad lhůtu stanovenou zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, může však před uplynutím lhůty 1 roku rozhodnout o opětovném svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu stejné osobě v evidenci, je-li to v důležitém zájmu dítěte a jsou-li nadále naplněny podmínky pro svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu... Od doby nového rozhodnutí začíná znovu běžet doba dalšího trvání pěstounské péče na přechodnou dobu v délce 1 roku. Stejně jako v případě zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc jde o řešení situace, kdy by dodržení zákonem stanovené lhůty znamenalo vážný zásah do zájmů dítěte a přesun do jiného výchovného prostředí z ‚administrativních‘ důvodů.“

V tomto duchu rozhodl v roce 2018 svým nálezem Ústavní soud,⁴³ když vyhověl ústavní stížnosti a zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Brně, kterým byla nezletilá dcera

40 Vyjádření Okresního soudu v Táboře, ze dne 14. 2. 2019, sp. zn. xxxxxxxxxxxxxxxx.

41 Okresní soud v Táboře uvedl, že jako dobu, podle které může být dítě svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu na jeden rok (zda od vykonatelnosti předběžného opatření podle § 452 z. ř. s., anebo od právní moci rozsudku o svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu) počítá jako 1 rok od vykonatelnosti usnesení o předběžném opatření (umístění dítěte). Dále uvedl, že u tohoto soudu se dosud nestalo, že by dítě svěřené do pěstounské péče na přechodnou dobu bylo do této formy pěstounské péče svěřeno opětovně tak, že doba trvání přesáhla jeden rok.

42 Macela, M., Hovorka, D., Křístek, A., Trubačová, K., Zárasová, Z. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, 912 s.

43 Nález Ústavního soudu ze dne 31. prosince 2018, sp. zn. II. ÚS 2344/18; dostupný z <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=105328&pos=1&cnt=3&typ=result>. Ústavní soud shledal, že krajský soud v tomto rozhodnutí řádně nezohlednil nejlepší zájem nezletilé dívky, který měl být předním hlediskem jeho rozhodování, a porušil také právo stěžovatelů na ochranu rodinného života.

V ústavní stížnosti stěžovatelé především namítali, že krajský soud rozhodl v rozporu s nejlepším zájmem nezletilé, jímž bylo zůstat v péči pěstounky na přechodnou dobu, k níž má dívka vytvořenou citovou vazbu a v jejíž péči pobývala nakonec déle než rok, přičemž tato pěstounka na přechodnou dobu s další péčí o nezletilou dívku

stěžovatelů svěřena do tzv. dlouhodobé pěstounské péče. Na základě usnesení Ústavního soudu⁴⁴ pak bylo dítě znovu svěřeno do péče předchozí pěstounce na přechodnou dobu.

Když OSPOD podával v prosinci 2017 soudu návrh na svěřením dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, neměl informace o tom, že Markovi rodiče budou odsouzeni k výkonu trestu odnětí svobody. Jeho záměrem bylo podpořit otce v posílení jeho rodičovských kompetencí a v tom, aby získal dítě do své péče. Rodiče dítěte měli komplikovaný vztah a otec se jevil OSPOD jako osoba s lepšími předpoklady pro výchovu dítěte. Matka předběžně souhlasila s tím, že Marek bude svěřen do péče otci. Nástup rodičů do výkonu trestu odnětí svobody celou situaci zkomplikoval a návrat Marka do jeho rodiny neočekávaně oddálil. Marek již v minulosti pobýval v Dětském centru K a v krizovém centru pro děti xxxxxxxx. Tyto změny těžce nesl a další změna pečující osoby (např. dlouhodobého pěstouna) by nebyla v zájmu dítěte.

Dospěla jsem k závěru, že v daném případě skutečně je v zájmu Marka, aby nedošlo k další změně pečující osoby. **OSPOD tedy nepochybil, když podal nový návrh na svěřením dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu. Dílčím pochybením je však skutečnost, že OSPOD neměl informace o tom, na základě jaké právní úpravy je možné takovým způsobem postupovat.**

D. Informace o dalším postupu

V postupu odboru sociální péče Magistrátu města Brna při výkonu sociálně-právní ochrany nezletilého Marka jsem shledala pochybení (viz bod A. této zprávy).

Zprávu zasílám primátorce města Brna a podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřila ke zjištěným pochybením a informovala mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

O svých zjištěních a závěrech informuji rovněž stěžovatele.

Brno 29. května 2019

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

souhlasila. Ústavní stížnost byla spojena s návrhem na odklad vykonatelnosti napadeného rozsudku krajského soudu, jemuž Ústavní soud vyhověl usnesením ze dne 2. 8. 2018. Předběžným opatřením Okresního soudu Brno-venkov byla nezletilá následně znovu svěřena do pěstounské péče na přechodnou dobu předchozí pěstounce.

⁴⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 8. 2018, sp. zn. II. ÚS 2344/18.